

PATVIRTINTA

Valstybinio aplinkos sveikatos centro direktoriaus
2008 sausio 28 d. įsakymu Nr. V-02-03

(Gelbėjimo tarnybų darbuotojų privalomojo pirmosios pagalbos mokymo plano pavyzdys)

PATVIRTINTA

(Mokymą vykdančios įstaigos vadovo
pareigų pavadinimas
įsakymo data ir Nr.)

**GELBĖJIMO TARNYBŲ DARBUOTOJŲ
PRIVALOMOJO PIRMOSIOS PAGALBOS MOKYMO PLANAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šis privalomojo pirmosios pagalbos mokymo planas skirtas ugniagesiams gelbėtojams, policijos pareigūnams, vykdančioms eismo priežiūrą, policijos, gaisrinių ir greitosios medicinos pagalbos transporto priemonių vairuotojams mokyti. Mokymo tikslas – išmokyti ugniagesius gelbėtojus, policijos pareigūnus, vykdančius eismo priežiūrą, policijos, gaisrinių ir greitosios medicinos pagalbos transporto priemonių vairuotojus (toliau – gelbėjimo tarnybų darbuotojai) operatyviai ir tinkamai teikti pirmąją pagalbą nukentėjusiems eismo įvykiuose, ištiktiems klinikinės mirties, patyrusiems traumą ir esantiems pavojingos gyvybei būklės asmenims.

2. Gelbėjimo tarnybos darbuotojas turi žinoti:

2.1. žmogaus anatomijos ir fiziologijos pagrindus, klinikinės ir biologinės mirties bei gyvybės požymius;

2.2. gyvybinių funkcijų sutrikimų vertinimo tvarką, trauminio šoko ir streso požymius;

2.3. gaivinimo pagrindus ir techniką; vaikų, nėščiųjų ir pagyvenusių žmonių gaivinimo ypatumus;

2.4. kraujavimo rūšis ir kraujavimo stabdymo principus;

2.5. pirmosios pagalbos nudegusiam ir nušalusiam asmeniui teikimo tvarką;

2.6. pirmosios pagalbos patyrusiam kaulų ir sanarių lūžius, deformaciją ir suspaudimą asmeniui teikimo tvarką;

2.7. pirmosios pagalbos patyrusiam krūtinės ir pilvo traumą asmeniui teikimo tvarką;

2.8. pirmosios pagalbos patyrusiam galvos ir stuburo traumą asmeniui teikimo tvarką;

2.9. saugaus nukentėjusiojo gabenimo būdus;

2.10. pirmosios pagalbos apsinuodijusiam ir kitos ūmios, pavojingos gyvybei būklės asmeniui (užspringus, netekus sąmonės, patyrus miokardo infarktą, sutrikus galvos kraujotakai, įvykus epilepsijos priepuoliui, susirgus ūmiu apendicitu, prasidėjus gimdymui, įkandus vabzdžiui ar gyvūnui, ištikus anafilaksijai) teikimo tvarką.

3. Gelbėjimo tarnybos darbuotojas turi mokėti ir gebėti:

3.1. įvertinti nukentėjusiojo būklę, įvykio vietos saugumą, greitai ištraukti nukentėjusį iš automobilio ar kitos įvykio vietos, organizuoti medicinos pagalbą klinikinės mirties ir pavojingos gyvybei būklės atvejais;

3.2. atlikti pradinį gaivinimą (atverti ir ventiliuoti kvėpavimo takus, atlikti krūtinės ląstos paspaudimus);

3.3. sustabdyti kraujavimą;

3.4. paguldyti į nejudamą šoninę padėtį;

3.5. atlikti imobilizavimą, jei įtariami kaulų lūžiai;

3.6. suteikti pirmąją pagalbą, jei asmuo yra ūmios, pavojingos gyvybei būklės.

4. Vienoje besimokančioje grupėje gali būti iki 24 žmonių. Vykdam praktinį mokymą grupė dalijama į du ar daugiau pogrupių.

II. MOKYMO PLANAS

5. Gelbėjimo tarnybų darbuotojų pirmosios pagalbos mokymas susideda iš dviejų dalių: pagrindinio ir tęstinio mokymo. Pagal 40 akademinį valandų pagrindinio mokymo temas gelbėjimo tarnybų darbuotojai mokomi prieš pradėdami dirbti. Teoriniam mokymui (paskaitoms) skiriama 8 val., praktiniams užsiėmimams (pratyboms) – 32 valandos. Kiekvienais metais organizuojamas tolesnis gelbėjimo tarnybų darbuotojų mokymas pagal 8 val. tęstinio mokymo temas (paskaitoms skiriamos 2 val., pratyboms – 6 val.). Tęstinio mokymo tikslas – tobulinti įgytuosius gaivinimo ir pirmosios pagalbos įgūdžius, supažindinti su pirmosios pagalbos teikimo naujovėmis. Tęstinio mokymo temos gali būti išdėstytos per kelis kartus.

6. Gelbėjimo tarnybų darbuotojų privalomasis pirmosios pagalbos mokymas vykdomas pagal tokį planą:

Temos pavadinimas	Turinys	Akademinį valandų skaičius		
		iš viso	paskaitoms	pratyboms
1. Pagrindinio mokymo temos		40	8	32
1.1. Žmogaus anatomijos ir fiziologijos pagrindai, klinikinė ir biologinė mirtis, gyvybės požymiai, gyvybinių funkcijų sutrikimų priežastys, trauminio šoko požymiai, gaivinimo pagrindai ir technika, vaikų, nėščiųjų ir pagyvenusių žmonių gaivinimo ypatumai	Žmogaus anatomijos ir fiziologijos pagrindai: judėjimo–atramos sistema, kraujotakos sistema, kvėpavimo sistema, vidaus organai. Klinikinė ir biologinė mirtis, jos požymiai. Pagrindinių gyvybinių žmogaus funkcijų vertinimas pagal ABC schemą. Kraujotakos ir kvėpavimo palaikymas klinikinės mirties atveju. Pradinio gaivinimo pagrindai ir technika. Vaikų, nėščiųjų ir pagyvenusių žmonių gaivinimo ypatumai	2	2	-
	Kvėpavimo takų atvėrimo ir kvėpavimo palaikymo metodai, ventiliacija ištikus klinicinei mirčiai	2	-	2
	Krūtinės ląstos paspaudimai, užtikrinantys kraujotaką ištikus klinicinei mirčiai	2	-	2

Temos pavadinimas	Turinys	Akademinių valandų skaičius		
		iš viso	paskaitoms	pratyboms
1.2. Nukentėjusiojo būklės įvertinimas, kraujavimo stabdymas, pradinis gaivinimas	Nelaimingų atsitikimų metu ir transporto avarijose patiriamų traumų mechanizmas. Didelės energijos veiksmų sukelta trauma. Nukentėjusiojo būklės įvertinimas ir pirmosios pagalbos organizavimas, pradinis gaivinimas	1	1	-
	Audinių vientisumo pažeidimas. Žaizdų klasifikavimas, rūšys ir pavojingumas. Kraujavimo rūšys: arterinis, veninis, kapiliarinis. Išorinis ir vidinis kraujavimas. Kraujavimo pobūdžio nustatymas	1	1	-
	Kaulų ir sąnarių sužeidimai: sumušimai, lūžių ir išnirimų rūšys bei požymiai. Pirmoji pagalba ir imobilizavimas atskirais kaulų lūžių, išnirimų, panirimų, krūtinės ląstos sužalojimų atvejais. Pirmoji pagalba nukentėjusiajam, kuriam nutraukta galūnė. Ilgalaikio suspaudimo sindromas	1	1	-
	Kraujavimo stabdymas	1	-	1
1.3.Saugaus nukentėjusiojo gabenimo būdai, pirmosios pagalbos rinkinys, individualios teikiančiojo pirmąją pagalbą apsaugos priemonės	Saugaus nukentėjusiojo gabenimo būdai. Nukentėjusiojo gabenimas vienam ar keliems asmenims teikiant pirmąją pagalbą	1	-	1
	Galvos tvirtinimas. Kaklo imobilizavimas rigidiška apykakle. Nukentėjusiojo imobilizavimas nugaros lenta. Kitos specialiosios imobilizavimo priemonės (<i>Kendrix</i> įtvaras, <i>Speedblock</i> galvos fiksavimo sistema)	1	-	1

Temos pavadinimas	Turinys	Akademinių valandų skaičius		
		iš viso	paskaitoms	pratyboms
	Vaiku, nėščiujų ir pagyvenusių žmonių imobilizavimo ypatumai	1	-	1
	Pirmosios pagalbos rinkinys. Individualios teikiančiojo pirmąją pagalbą apsaugos priemonės	1	-	1
1.4. Įvykio vietos saugumo įvertinimas, greitas nukentėjusiojo ištraukimas iš automobilio ar kitos įvykio vietos, šalmo nuėmimas, žaizdų tvarstymas, imobilizavimas, nukentėjusiojo parengimas gabenti ir pagalbos teikimas gabenimo metu	Įvykio vietos saugumo įvertinimas. Greitas nukentėjusiojo ištraukimas iš automobilio. Šalmo nuėmimas	2	-	2
	Žaizdų tvarstymas	2	-	2
	Nukentėjusiojo parengimas gabenti. Neutrali fiziologinė padėtis gabenimo metu ir jos užtikrinimas. Nukentėjusiojo parengimas gabenti netipinėje padėtyje, stuburo apsauga gabenimo metu	3	-	3
	Nukentėjusiojo gabenimas vienam ar keliems asmenims teikiant pirmąją pagalbą	1,5	-	1,5
	Gyvybinių parametų stebėjimas ir pirmosios pagalbos organizavimas nukentėjusiojo gabenimo metu. Pagalbinių priemonių naudojimas	2	-	2
	1.5. Kūno perkaitimo ir atšalimo požymiai, vietinio nudegimo ir nušalimo laipsniai, pirmosios pagalbos teikimo tvarka patyrusiam šoką ar anafilaksiją, mėginusiam nusižudyti, nudegusiam termiškai ar nuo cheminių medžiagų, patyrusiam šautines žaizdas, galvos, stuburo, krūtinės ir pilvo traumą, kaulų ir sąnarių lūžius, deformaciją ir suspaudimą	Kūno perkaitimo ir atšalimo požymiai, vietinio nudegimo ir nušalimo laipsniai. Pirmosios pagalbos teikimo tvarka esant perkaitimo ar nušalimo požymių, termiškai ar nuo cheminių medžiagų nudegusiam asmeniui.	1	1

Temos pavadinimas	Turinys	Akademinių valandų skaičius		
		iš viso	paskaitoms	pratyboms
	Pirmoji pagalba apsinuodijimo, ūmios alerginės reakcijos (anafilaksijos) atvejais	2	-	2
	Stuburo trauma: biomechanika, diagnostika ikistacionariu etapu. Galvos, stuburo, dubens kaulų traumos nustatymas. Kaklo, stuburo imobilizavimo priemonės. Pirmoji pagalba įtariant galvos smegenų traumą, kai nukentėjusysis turi sąmonę ar yra netekęs sąmonės, nejudama šoninė padėtis	1	1	-
	Skubi pagalba galūnių traumos atveju	1,5	-	1,5
	Kaulų lūžis, išnirimas, panirimas. Imobilizacijos principai. Sumušimas	1,5	-	1,5
1.6. Pirmoji pagalba apalpusiam, užspringusiam, skendusiam, patyrusiam šiluminį (saulės) smūgį, elektros traumą	Apalpimo (sąmonės netekimo) ir klinikinės mirties diagnostikos skirtumai. Traukuliai. Pirmoji pagalba paveiktam žaibo asmeniui. Elektros trauma	1,5	-	1,5
	Pirmoji pagalba užspringusiajam	1	-	1
	Pirmosios pagalbos teikimas prismaugtam ar skendusiam asmeniui	1	-	1
1.7. Pirmosios pagalbos teikimo tvarka ūmių, gyvybei pavojingų būklių metu (netekus sąmonės, įvykus miokardo infarktui, galvos kraujotakos sutrikimams, epilepsijos priepuoliui, ūmiam apendicitui, prasidėjus gimdymui, įkandus vabzdžiui ar gyvūnui), bendrieji ikistacionarinės pagalbos ypatumai	Pirmosios pagalbos teikimo tvarka netekus sąmonės, įvykus miokardo infarktui, esant galvos kraujotakos sutrikimų, patyrus epilepsijos priepuolį, susirgus ūmiu apendicitu, prasidėjus gimdymui, įkandus vabzdžiui ar gyvūnui	1	1	-

Temos pavadinimas	Turinys	Akademinų valandų skaičius		
		iš viso	paskaitoms	pratyboms
	Bendrieji ikistacionarinės pagalbos ypatumai pavojingos gyvybei būklės atvejais	2	-	2
Žinių įvertinimas		2		2
2. Tęstinio mokymo temos		8	2	6
2.1. Nukentėjusiojo būklės įvertinimas, kraujavimo stabdymas, pradinis gaivinimas	Nukentėjusiojo būklės įvertinimas ir pagalbos teikimo organizavimas. Kraujotakos ir kvėpavimo palaikymas ištiktam klinikinės mirties žmogui	2	-	2
2.2. Greitas nukentėjusiojo ištraukimas iš automobilio ar kitos įvykio vietos, šalmo nuėmimas, žaizdų tvarstymas, imobilizavimas, nukentėjusiojo parengimas gabenimui, pagalbos teikimas gabenimo metu	Įvykio vietos saugumo įvertinimas. Greitas nukentėjusiojo išlaipinimas ar ištraukimas iš automobilio ar kitos įvykio vietos. Šalmo nuėmimas, gyvybinių parametrų stebėjimas ir pirmosios pagalbos organizavimas gabenant nukentėjusį. Pagalbinių priemonių naudojimas	2	-	2
2.3. Pirmosios pagalbos teikimo naujovės, naujų pirmosios pagalbos teikimo metodų mokymas (defibriliacijos pagrindų, naujų gaivinimo, imobilizavimo priemonių naudojimas ir kt.)	Naujos gaivinimo ir imobilizavimo priemonės, defibriliacijos pagrindai	3	2	1
Žinių įvertinimas		1		1

III. MOKYMO METODAI

7. Mokymo metodai: dėstytojų paskaitos, pirmosios pagalbos teikimo įgūdžių formavimas praktiniuose užsiėmimuose (pratybų grupėse) ir savarankiškas darbas.

8.1. Paskaitų metu naudojamosi probleminio dėstymo metodika ir skatinančiais kritinį mąstymą ugdomo metodais (situacijų nagrinėjimas, atvira diskusija, „minčių lietus“, „proto mankšta“, „interviu“ ir kt.). Medžiagai išdėstyti naudojamosi šiuolaikinėmis vaizdinėmis priemonėmis.

8.2. Mokymo pratybose dalyvaujantys gelbėjimo tarnybų darbuotojai mokosi gaivinimo technikos (po du prie žmogaus gaivinimo manekeno), stabdyti kraujavimą, tvarstyti žaizdas, atlikti imobilizaciją, parengti nukentėjusįjį gabenti ir kitų mokymo programoje numatytų pirmosios pagalbos teikimo įgūdžių.

8.3. Savarankiškas darbas susideda iš rekomenduojamos literatūros ir paskaitų metu pateiktos dėstomosios medžiagos skaitymo, dėstytojo užduočių atlikimo ir atsakymų į kontrolinius klausimus.

IV. ŽINIŲ IR PRAKTINIŲ ĮGŪDŽIŲ VERTINIMAS

9. Žinios tikrinamos dviem būdais: teorinių žinių testu ir praktine užduotimi. Teorinių žinių tikrinimo metu mokymo kurso klausytojas turi raštu atsakyti į testo klausimus. Testas vertinamas kaip išlaikytas, jeigu klausytojas atsako į 70 proc. pateiktų klausimų.

10. Išlaikius teorinių žinių testą skiriama praktinė užduotis pirmosios pagalbos teikimo įgūdžiams patikrinti. Pateikiama viena užduotis – nelaimingo atsitikimo modelis, parinktas pagal mokymo plano praktines užduotis. Praktinė užduotis vertinama teigiamai, jeigu egzaminuojamasis teisingai ją atlieka.

11. Asmenims, baigusiems mokymą ir sėkmingai išlaikiusiems teorinių žinių testą bei gavusiems teigiamą praktinės užduoties įvertinimą, išduodamas sveikatos žinių atestavimo pažymėjimas. Sveikatos žinių atestavimo pažymėjimai išduodami vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtintos Privalomojo pirmosios pagalbos mokymo programos 1 priede išdėstytais reikalavimais.

V. PRIEDAI

1. Dėstytojų gyvenimo aprašymai.
2. Rekomenduojamų turėti mokymo priemonių sąrašas.
3. Teorinių žinių testo klausimai.
4. Praktinių užduočių aprašymai
5. Literatūros sąrašas.

DĖSTYTOJŲ GYVENIMO APRAŠYMAI

1. Pirmosios pagalbos mokymą vykdančių dėstytojų kvalifikacija turi atitikti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintus kvalifikacinius reikalavimus asmenims, siekiantiems verstis privalomuoju pirmosios pagalbos mokymu.

2. Šiame priede pateikiami konkrečių skaitančių paskaitas ir vedančių praktinius užsiėmimus dėstytojų gyvenimo aprašymai, nurodant išsilavinimą, kvalifikaciją, eitas ir einamas pareigas bei patirtį, susijusią su pirmosios pagalbos mokymu. Taip pat nurodoma, ar dėstytojas turi Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ar jos įgaliotos įstaigos išduotą licenciją verstis privalomuoju pirmosios pagalbos mokymu.

MOKYMO PRIEMONIŲ SĄRAŠAS

1. Projektorius
2. Vaizdo grotuvas
3. Televizorius
4. Daugialypė terpė
5. Kompiuteris
6. Žmogaus gaivinimo manekenas su gaivinimo parametrų fiksavimo įrenginiu
7. Žmogaus gaivinimo manekenas praktiniams įgūdžiams įgyti, 10 vnt.
8. Vaiko gaivinimo manekenas, 5 vnt.
9. Vienkartinės sterilios pirštinės, 30 porų
10. Dezinfekcinės servetėlės, 30 vnt.
11. Vairuotojo pirmosios pagalbos rinkiniai (10 vnt.)
12. Spaudžiamieji tvarščiai, 4 vnt.
13. Tvarščiai (40 pakelių)
14. Varžčiai (2 vnt.)
15. Vata (20 pakelių po 80 g)
16. Tvarsliava (40 pakelių)
17. Nugaros įtvarai, 2 vnt.
18. Kaklo įtvarai, 4 vnt.
19. Mažoji stuburo fiksavimo lenta
20. Nukentėjusiojo gabenimo lenta
21. Nukentėjusiojo gabenimo lovytis
22. Motociklininko šalmas
23. Mokomasis automatinės defibriliacijos prietaisas

TEORINIŲ ŽINIŲ TESTO KLAUSIMAI

1. Teorinių žinių testas sudaromas iš 10 atsitiktinai parinktų 2 punkte pateiktų klausimų.
2. Teorinių žinių testo klausimai:
  - 2.1. Kas yra pirmoji pagalba?
  - 2.2. Kokie pagrindiniai pirmosios pagalbos uždaviniai?
  - 2.3. Kokie pagrindiniai gyvybės požymiai?
  - 2.4. Kokia dažniausia staigios mirties priežastis?
  - 2.5. Kai įvertinti kvėpavimą nukentėjusiajam be sąmonės?
  - 2.6. Ką reikia įvertinti prieš pradėdant gaivinti?
  - 2.7. Kokia dažniausia nukentėjusiųjų, turinčių sąmonę, kvėpavimo takų užsikimšimo priežastis?
  - 2.8. Ką daryti, jeigu pirmasis bandymas įpūsti oro netekusiam sąmonės nukentėjusiajam nesėkmingas?
  - 2.9. Kas sukelia skrandžio pertempimą gaivinimo metu?
  - 2.10. Ką daryti, kad gaivinimo metu į skrandį nepatektų oro?
  - 2.11. Kaip aptikti suaugusio nukentėjusiojo pulsą gaivinimo metu?
  - 2.12. Kaip atverti kvėpavimo takus autoįvykyje partrenktam pėsčiajam?
  - 2.13. Kokiomis aplinkybėmis po autoįvykio reikėtų įtarti stuburo sužalojimą ir imobilizuoti nukentėjusį ant lentos?
  - 2.14. Koks saugiausias nukentėjusiojo ištraukimo iš automobilio būdas?
  - 2.15. Kokie svarbiausi žaizdos požymiai?
  - 2.16. Kokia yra žaizdų tvarkymo seka?
  - 2.17. Kokie yra kaulų lūžių imobilizavimo (įtvėrimo) principai?
  - 2.18. Kaip suteikti pirmąją pagalbą lūžus blauzdai po šautinio sužalojimo?
  - 2.19. Kaip suteikti pirmąją pagalbą apalpusiam (netekusiam sąmonės) asmeniui ?
  - 2.20. Kokia pirmosios pagalbos nudegusiajam seka?
  - 2.21. Kokia pirmosios pagalbos išiktajam šilumos ar saulės smūgio seka?
  - 2.22. Nuo ko priklauso patyrusiojo traumą gabenimas?
  - 2.23. Kokie yra sužeistųjų gabenimo principai?
  - 2.24. Kaip skirstomas kraujavimas?
  - 2.25. Kokia turi būti nukraujavusiojo, kuriam nustatytas ūmus, ypač vidinis kraujavimas, kūno padėtis gabenant?
  - 2.26. Kokia pagalba teikiama ūmiai kraujuojančiajam?
  - 2.27. Kokie veninio kraujavimo požymiai?
  - 2.28. Kokie išorinio arterinio kraujavimo požymiai?
  - 2.29. Kokie išorinio arterinio kraujavimo stabdymo principai?
  - 2.30. Kokie dirbtinio kvėpavimo ir išorinio širdies masažo principai?
  - 2.31. Kaip atlikti dirbtinį kvėpavimą ir išorinį širdies masažą?
  - 2.32. Kokiomis aplinkybėmis netikslinga tęsti žmogaus gaivinimą?
  - 2.33. Kokie biologinės mirties požymiai?
  - 2.34. Kokie pirmieji trauminio šoko požymiai?
  - 2.35. Kaip suteikti pirmąją pagalbą esant šautinių pilvo sužalojimui?
  - 2.36. Kaip suteikti pirmąją pagalbą esant šautinių krūtinės sužalojimui?
  - 2.37. Kaip įvertinti galvos smegenų traumos sunkumą?
  - 2.38. Kokie netikėto gimdymo požymiai?

2.39. Ką daryti gimus kūdikiui?

2.40. Kokie pagrindiniai epilepsijos priepuolio požymiai, kaip suteikti pirmąją pagalbą ištiktam epilepsijos priepuolio asmeniui?

PRAKTINĖS UŽDUOTYS

1. Pirmosios pagalbos teikimo įgūdžiams patikrinti pateikiama viena iš 2 punkte įrašytų užduočių, sumodeliuotų nelaimingų atsitikimų aprašų.
2. Pirmosios pagalbos teikimo įgūdžių tikrinimo praktinės užduotys:
  - 2.1. Važiuojamojoje kelio dalyje rastas gulintis asmuo. Įvykio liudininkų nėra. Apžiūrėkite ir įvertinkite nukentėjusiojo sveikatos būklę.
  - 2.2. Verčiantis automobiliui iškrito žmogus. Matomi nubrozdinimai, kraujuojančios pjautinės žaizdos. Pademonstruokite teiktinos pagalbos seką.
  - 2.3. Automobilis partrenkė pėsčiąjį. Matomas atviras dešiniojo šlaunikaulio lūžis. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.4. Automobilis partrenkė pėsčiąjį. Žmogus guli važiuojamojoje kelio dalyje ir pats negali judėti (itariate sužalojimus juosmens-dubens srityje, dubens kaulų lūžius). Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.5. Nustatėte durtinės, gausiai kraujuojančias krūtinės srities žaizdas. Nukentėjusysis išblyškęs, dūsta. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.6. Nukentėjusysis guli, pilvo priekinėje dalyje yra žiojinti pailga ir pravira žaizda, pro kurią matyti vidaus organai. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.7. Iš durtinės-pjautinės žaizdos kairėje kaklo pusėje trykšta stipri, pulsuojanti kraujo srovė. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.8. Iš durtinės-pjautinės žaizdos dešinėje šlaunyje nenutrūkstama srovele teka tamsiai raudonas kraujas. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.9. Įvykio vietoje guli nukentėjusysis, kuriam dėl šautinio sužalojimo yra lūžę kairės blauzdos kaulai. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.10. Nelaimingo atsitikimo metu nukentėjo motociklo vairuotojas. Matyti atviras dešinio žastikaulio lūžis. Žaizda smarkiai kraujuoja. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.11. Po susidūrimo užsiliepsnojus vienam iš automobilių vairuotojui stipriai apdegė abi plaštakos. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.12. Rastas be sąmonės gulintis tvarkingai apsirengęs žmogus. Akivaizdžių galimos traumos pėdsakų nematyti. Nustatykite pagrindinius gyvybės požymius ir pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.13. Rastas be sąmonės gulintis tvarkingai apsirengęs žmogus. Akivaizdžių galimos traumos pėdsakų nematyti. Pademonstruokite nukentėjusiojo gaivinimo seką, kai pagalbą teikia vienas asmuo.
  - 2.14. Rastas be sąmonės gulintis tvarkingai apsirengęs žmogus. Akivaizdžių galimos traumos pėdsakų nematyti. Pademonstruokite nukentėjusiojo gaivinimo seką, kai pagalbą teikia keli asmenys.
  - 2.15. Kraujuoja perdurta krūtinės ląsta, kvėpuojama su švilpesiu. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.16. Smarkiai kraujuoja sužalota priekinė dešinės blauzdos sritis. Kraujas šviesus. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.17. Pademonstruokite pirmosios pagalbos užspringusiam suaugusiam žmogui ir vaikui teikimą.
  - 2.18. Sutrenkta galva, kraujuoja iš kairės ausies. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.19. Į dešinę akį įstrigo stiklo šukė. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.
  - 2.20. Nutraukta kairė plaštaka. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.

2.21. Smarkiai kraujuoja plaukuotoje galvos dalyje. Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.

2.22. Nukentėjusysis atsakinėja į klausimus, bet junta skausmą nugaros srityje ir negali pajudinti kojų (nors jos laisvos). Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.

2.23. Kairės kojos šlaunies srities nudegimas (II–III laipsnio). Pademonstruokite teiktiną pirmąją pagalbą.

2.24. Naudodamiesi gaivinimo manekenu pademonstruokite Heimlich'o veiksmą, atliekamą turinčiam sąmonę nukentėjusiajam.

2.25. Pademonstruokite autoįvykyje nukentėjusio motociklininko šalmo nuėmimo seką.

2.26. Pademonstruokite pirmosios pagalbos teikimo seką ištraukus iš vandens skenduolį.

2.27. Pademonstruokite pirmosios pagalbos patyrusiajam saulės smūgį teikimo seką.

2.28. Pademonstruokite pirmosios pagalbos teikimo seką stabdant intensyvų kraujavimą iš blauzdos.

2.29. Pademonstruokite pirmosios pagalbos sušalusiam žmogui teikimo seką.

2.30. Naudodamiesi gaivinimo manekenu pademonstruokite nukentėjusiojo guldymą į nejudamą šoninę padėtį.

REKOMENDUOJAMOS LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aleknavičius R., Vaitkaitis D. Pirmoji medicinos pagalba. Kaunas, 1996.
  2. Atmintinė pareigūnams. Sudarė VRM medicinos skyrius, 1995.
  3. Bružienė R., Dambrauskaitė A., Dobožinskas P.; Girdžiuvienė D., Jančaitytė L., Jasinskas N. ir kt. Pirmoji medicinos pagalba: konferencijos medžiaga. Krizių tyrimo centras, Kaunas, 2006.
  4. Damijonaitienė R., Povilaitis R., Žukauskas G.P. Medicinos pagrindai policijos pareigūnams. Lietuvos policijos akademija, Vilnius, 1996.
  5. Gražulevičienė R., Sakalnikas R. G. Pirmoji medicinos pagalba įvairių nelaimingų atsitikimų atvejais. Kauno medicinos universitetas, 1996.
  6. Janušauskas A., Janušauskienė V. Medicinos kursas schemomis ir lentelėmis: mokymo metodinis leidinys. Lietuvos teisės universitetas, Vilnius, 2001.
  7. Pirmoji pagalba. Konceptijos autorius ir projekto vadovas Jordi Vigue, medicinos konsultantas dr. Goncal Folch, „Mūsų knyga“, 2007.
  8. Stresas, atmintinė pareigūnams, UAB „Ogamas“, 2000.
  9. Vaiko ir suaugusio žmogaus gaivinimo standartai, patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. birželio 17 d. įsakymu Nr.V-357 //Valstybės žinios,, 2003, Nr.64-2914.
  10. Vaitkaitis D., Jasinskas N.; Dobožinskas P., Kontautas E.; Pranskūnas A.; Juozapavičienė L. ir kt. GMP darbuotojų skubios medicinos pagalbos mokymo metodika, 2005–2007 m. Krizių tyrimo centras, Sužalojimų prevencijos centras, Kauno medicinos universitetas. Kaunas, 2007.
  11. Trumpai apie saugų eismą. Lietuvos automobilių kelių direkcijos leidinys, Vilnius, 2003.
  12. Žmogaus gaivinimo pagrindai. Sudarė Bunevičius J. ir Žilinskaitė V. Vilnius: Tyto alba, 2000.
  13. Fiander S. Road Accidents and First Aid. British Red Cross, 2001.
  14. Prehospital Trauma Life Support. Editor in chief Norman E. McSwain, New Orleans, 2006.
  15. Interneto puslapis www.acls.kmu.lt, spausti *konferencijos*, spausti *vykusių konferencijų archyvas*, pasirinkti konferenciją PIRMOSIOS MEDICINOS PAGALBOS NAUJOVĖS — NAUJAUSIOS REKOMENDACIJOS, skaityti pranešimus „Pirmosios pagalbos principai“, „Pradinis gaivinimas“.
-